महाराष्ट्र कृषि शिक्षण व संशोधन परिषद, पुणे

सुस्वागतम

स्थापना

- महाराष्ट्र कृषि विद्यापीठे अधिनियम, १९८३ चे प्रकरण ३ मधील कलम १२ नुसार "महाराष्ट्र कृषि शिक्षण व संशोधन परिषद" स्थापना दि. १०/०९/१९८४ रोजी झालेली आहे.
- सन २००० पर्यंत कृषि परिषदचे कार्यालय कृषि महाविद्यालय, पुणे परिसरात कार्यरत होते.
- सन २००१ मध्ये कृषि परिषदचे कार्यालय भोसलेनगर, पुणे येथील इमारतीमध्ये स्थलांतरीत झाले.

कृषि परिषदेचे उद्दिष्ट

- राज्यातील कृषि विद्यापीठांच्या कार्यामध्ये, विशेषत: शिक्षण, संशोधन, विस्तार शिक्षण व **समान हितसंबंध** असलेल्या इतर बाबी यांच्याशी संबंधित कार्यामध्ये **प्रभावी समन्वय घडवून आणणे.**

महाराष्ट्र कृषि विद्यापीठे अधिनियम १९८३ अन्वये, कृषि परिषदेची संरचना

अक्र	अधिनियम क्र.	पदनाम (अधिनियमातील तरतुद)	सदस्यांचे नाव
१	१२ (२) अ	**अध्यक्ष (पदसिध्द)**	**मा. ना. श्री. दत्तात्रय भरणे** **मंत्री (कृषि), महाराष्ट्र राज्य**
२	१२ (२) ब	**उपाध्यक्ष** - शासनाने नियुक्त करावयाची कृषि विकासाच्या घटकाच्या बाबतीत तज्ञ व्यक्ती.	**मा. श्री. तुषार बाळासाहेब पवार**
३	१२ (२) क (१)	**पदसिध्द सदस्य -** राज्यातील कृषि विद्यापीठांचे कुलगुरू	**डॉ. इंद्र मणि (परभणी)** **डॉ. संजय भावे (दापोली)** **डॉ. शरद गडाख (अकोला)** **डॉ. विलास खर्चे (राहुरी)**
४	१२ (२)क (२)	**पदसिध्द सदस्य -** मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य सचिव (कृषि) अपर मुख्य सचिव (वित्त विभाग) अपर मुख्य सचिव व विकास आयुक्त (नियोजन विभाग)	**मा. श्री. राजेश अग्रवाल** (भा.प्र.से) **मा. श्री. परिमल सिंह** (भा.प्र.से) **मा. श्री. ओम प्रकाश गुप्ता** (भा.प्र.से) **मा. श्रीमती शैला ऐ.** (भा.प्र.से)

अ.क्र	नियम क्र.	पदनाम /तरतुद	सदस्याचे नाव
५	१२ (२) क (३)	**सदस्य –** राज्य शासनाने नियुक्त करावयाचा भारतीय कृषि अनुसंधान परिषदेचा (ICAR, New Delhi) प्रतिनिधी	**डॉ. ए. के. सिंग,** उपमहासंचालक, भाकृअप, नवी दिल्ली
६	१२ (२)क (४)	**अशासकीय सदस्य -** राज्य शासनाने नियुक्त करावयाचे प्रत्येक कृषि विद्यापीठातील एक कार्यकारी परिषदेचा सदस्य	**राहुरी- रिक्त** **अकोला-रिक्त** **परभणी-रिक्त** **दापोली-श्री. विनायक काशिद**
७	१२ (२)क (५)	**सदस्य -** मा. कुलपती नियुक्त एक सदस्य	**रिक्त**
८	१२ (२) क (६)	**सदस्य -** राज्य शासन नियुक्त दोन कृषि शास्त्रज्ञ	**श्री. जनार्दन कातकडे- परभणी** १ पद रिक्त
९	१२ (२) क (७)	**सदस्य सचिव (महासंचालक)-** राज्य शासनाने नियुक्त करावयाचे पूर्ण कालिक अधिकारी	**श्री. राहुल रंजन महिवाल,**भाप्रसे
एकूण सदस्य संख्या			**१९ (पैकी रिक्त ०५)**

महाराष्ट्र कृषि शिक्षण व संशोधन परिषद विभाग

प्रशासन	शिक्षण
संशोधन	विस्तार शिक्षण व साधनसामुग्री विकास
वित्त	सेवा प्रवेश मंडळ

कृषि परिषदेच्या कार्यालयाची संरचना

महासंचालक / सदस्य सचिव

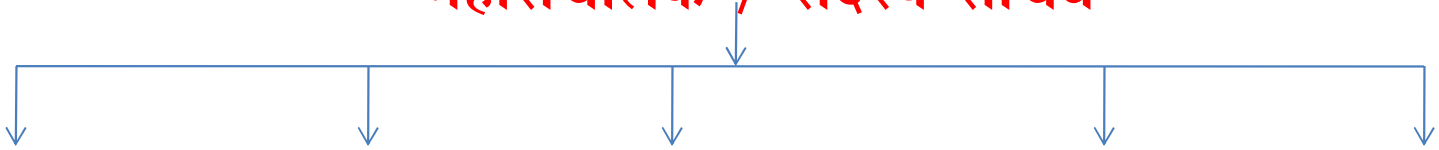

संचालक (शिक्षण) -रिक्त अतिरिक्त पदभार डॉ. किशोर शिंदे (प्राध्यापक कॅस)	संचालक (संशोधन) -रिक्त अतिरिक्त पदभार डॉ. विकास लोंढे (सहयोगी प्राध्यापक)	संचालक (विस्तार आणि साधनसामुग्री विकास)- डॉ. पी. बी. सानप (प्राध्यापक)	सहसंचालक (प्रशासन) श्रीमती आरती भोसले (अप्पर जिल्हाधिकारी)	वित्तीय सल्लागार /सहसंचालक (वित्त) श्रीमती रूपाली कोळी

प्रशासन विभाग

कृषि परिषदेचा आकृतीबंध

- महाराष्ट्र कृषि शिक्षण व संशोधन परिषदेचा आकृतीबंधाबाबतचा शासन निर्णय दि. १०/०९/१९८४ नुसार ४० पदे तसेच शासन निर्णय क्र.एजीयू-१०९३/१४७८४/सीआर-७२/१९अे, दि.२९/०८/१९९४ नुसार १ पद अशी कृषि परिषदेमध्ये एकूण ४१ पदे मंजूर आहेत.

- तथापि, कृषि परिषदेत पूर्वीपासून भरती प्रक्रिया झालेली नसलेने पूर्वीपासूनच सदर पदांवर महाराष्ट्र शासन, कृषि विद्यापीठे इ. कार्यालयांमधून प्रतिनियुक्ती/सेवासंचित (उसनवारी तत्वावर) अधिकारी/कर्मचारी उपलब्ध करून घेतले जातात. उर्वरित पदांवर कंत्राटी पध्दतीने कर्मचारी उपलब्ध करून दैनंदिन कामकाज पार पाडले जाते.

कृषि परिषदेतील मंजूर, भरलेली व रिक्त पदांचा गोषवारा

अ.क्र	पदनाम	मंजूर पदे	भरलेली पदे	रिक्त पदे	शेरा
१.	सदस्य सचिव तथा महासंचालक	१	१	-	भाप्रसे
२.	संचालक	३	-	३	विद्यापीठाकडून सेवासंचित
३.	सहसंचालक- (वित्त)	१	१	-	वित्त व लेखा - प्रतिनियुक्तीने
४.	सहसंचालक - (प्रशासन)	१	१	-	महसूल विभाग- प्रतिनियुक्तीने
५.	खाजगी सचिव	१	-	१	विद्यापीठाकडून सेवासंचित
६.	स्वीय सहाय्यक	१	-	१	विद्यापीठाकडून सेवासंचित
७	अधिक्षक लेखा	१	१	-	वित्त विभाग
८.	अधिक्षक	२	-	२	विद्यापीठाकडून सेवासंचित
९.	लघुलेखक (उ.श्रे.)	४	-	४	रिक्त
१०.	लघुलेखक (नि.श्रे.)	१	-	१	रिक्त

११.	स्वीय सहाय्यक तथा लघुलेखक (उ.श्रे)	२	-	२	विद्यापीठाकडून सेवासंचित
१२.	वरिष्ठ लिपिक	३	१	२	१- वित्त विभाग २ - विद्यापीठाकडून सेवासंचित
१३.	लिपिक नि टंकलेखक	८	-	८	-
१४.	वाहन चालक	३	-	३	-
१५.	शिपाई	९	१	८	-
	एकूण	४१	६	३५	
	१. उर्वरित रिक्त पदांवर आवश्यकतेनुसार कृषि विद्यापीठांकडून सेवासंचित तत्वावर व काही कंत्राटी पध्दतीने अधिकारी/कर्मचारी उपलब्ध करून घेणेत येतात. सद्यस्थितीत कृषि परिषदेत सेवासंचित तत्वावर-१३, कंत्राटी पध्दतीने-२३ अधिकारी/कर्मचारी कार्यरत आहेत. २. कृषि परिषदेचे कामाचे स्वरूप, व्याप्ती व निकड विचारात घेऊन सुधारित आकृतीबंध दि. २२/१२/२०२५ रोजी शासनास सादर करणेत आला आहे.				

प्रस्तावित आकृतीबंधाच्या अनुषंगाने शासन निर्णय क्र.पदनि०६१७/प्र.क्र.२०/ आपुक, दि.२९/०६/२०१७ मध्ये नमूद जोडपत्र क -१ चा वेतनावर होणा-या वेतनावरील खर्च व बचत तपशील

जोडपत्र-क-१

कार्यालयाचे नाव- महाराष्ट्र कृषि शिक्षण व संशोधन परिषद, पुणे

वर्ग	सन १९८४ च्या व त्यानंतरच्या विविध शासन निर्णयांनुसार आकृतीबंधातील मंजूर पदे/सध्याची मंजूर पदे संख्या	सध्या कार्यरत पदे	रिक्त पदे	कमी केलेली पदे	वाढवलेली पदे	प्रस्तावित पदे	सध्याच्या पदावरील वेतनाचा खर्च (रु. कोटीमध्ये) वेतन व इतर भत्ते वार्षिक	प्रस्तावित मंजूर पदावरील वेतनाचा खर्च (रु. कोटीमध्ये) वेतन व इतर भत्ते वार्षिक
गट 'अ'	७	३	४	१	८	१५	१.४८	३.१७
गट 'ब'	९	२	७	६	४	५	०.६०	०.४७
गट 'क'	१६	१	१५	०	१९	३५	०.७९	१.८७
गट 'ड'	९	१	८	०	८	१६	०.२२	०.५६
एकूण	४१	७	३४	७	३९	७१	३.०९	६.०७

चारही कृषि विद्यापीठांच्या गट-'अ' ते गट-'ड' पदांचा एकत्रित गोषवारा

(दि. ३०/०६/२०२६ अखेरची माहिती)

अ. क्र.	विद्यापीठाचे नाव	मंजूर पदे	भरलेली पदे	रिक्त पदे	रिक्त पदांची टक्केवारी
१	मफुकृवि, राहुरी	४६९९	२११०	२५८९	५५.१०
२	डॉ. पंदेकृवि, अकोला	३४४७	११४१	२३०६	६६.८९
३	वनामकृवि, परभणी	२९६७	९९०	१९७७	६७
४	डॉ. बासाकोकृवि, दापोली	१८३२	१०७३	७६४	४१.७०
	एकूण	१२९४५	५३१४	७६३६	५८.९८

चारही कृषि विद्यापीठांचा सुधारीत आकृतीबंध दि. ०८/०९/२०२५ रोजी शासनास सादर करणेत आला आहे. त्यानंतर सदर आकृतीबंधात शासनस्तरावर वेळोवेळी बैठका घेऊन सुधारणा करणेत आलेल्या आहेत. त्याचा तपशील खालीलप्रमाणे आहे.

वेतनावरील खर्च व बचत तपशील

विद्यापीठाचे नाव	सन २००३ ची एकूण मंजूर पदे	सन २००३ नंतर कमी झालेली पदे	सन २००३ नंतर वाढलेली पदे	सद्यस्थितीत मंजूर पद संख्या	प्रस्तावित पदे	सद्याच्या मंजूर पदावरील वेतनाचा खर्च (रक्कम कोटीमध्ये)	प्रस्तावित पदावरील वेतनाचा खर्च (रक्कम कोटीमध्ये)	प्रस्तावित आकृती-बंधानुसार वेतनावर होणारी बचत (-)/ वाढ(+) (रक्कम कोटीमध्ये)
मफुकृवि, राहुरी	४२४६	५८८	६६१	४३१९	४२११	३१७.२१	३१०.१६	-७.०३*
डॉ.पंदेकृवि अकोला	२९६६	०	३३४	३३००	२८८०	२२९.२४	२१३.५६	- १५.६८
वनामकृवि परभणी	२५२७	९२	४००	२८३५	२६७७	१८४.८४	२०४.६६	+ १९.८२
डॉ.बासाकोकृवि दापोली	१५२०	०१	१६९	१६८८	१५७८	११६.२७	१२७.४३	+११.१६*
एकूण	११२५९	६८१	१५६४	१२१४२	११३४६	८४७.५६	८५५.८१	८.२७

सदर तक्त्यावरून चारही कृषि विद्यापीठांची मिळून जरी खर्चामध्ये ८.२७ कोटींची वाढ दिसत असली तरी * मफुकृवि, राहुरी विद्यापीठाने २०१६ च्या शासन निर्णयानुसार २५ टक्के पदे (५५५ पदे) कमी केलेने होणारी बचत १७.१७ कोटी इतकी आहे. त्यामुळे या कमी केलेल्या पदांचा/बचतीचा विचार करता चारही कृषि विद्यापीठांची मिळून एकूण खर्चात ८.९ कोटी इतकी बचत होते.

प्रशासन शाखेमार्फत करणेत येणारे कामकाज

- महाराष्ट्र कृषि विद्यापीठे परिनियम १९९० मधील परिनियम क्र. ८५ नुसार चारही कृषि विद्यापीठातील शिक्षकेत्तर कर्मचा-यांची शैक्षणिक पात्रता निश्चित करण्याचे अधिकार कृषि परिषदेस प्रदान करण्यात आलेले आहेत.
- कृषि विद्यापीठातील कर्मचा-यांचे अध्ययन रजा
- कृषि विद्यापीठातील कर्मचा-यांचे परदेश दौयाची प्रकरणे
- रू. ५ लाखांवरील वैद्यकीय देयके
- विविध चौकशी प्रकरणे
- कृषि परिषदेच्या नियतकालिक बैठकीचे आयोजन करणे.
- प्रशासकीय कामकाजामध्ये सुसूत्रता आणणेचे अनुषंगाने कामकाज करणे. उदा. कृषि विद्यापीठांचे सुधारीत आकृतीबंध, सेवा प्रवेश नियम अद्ययावत करणे.

आवश्यकता

१. कृषि परिषदेमध्ये प्रशासकीय कामकाजासाठी तहसिलदार/नायब तहसिलदार, विधी अधिकारी ही पदे आवश्यक आहेत.

२. सुधारित आकृतीबंध, बिंदुनामावली, सेवाप्रवेश नियम इ. बाबींची पुर्तता करणे आवश्यक आहे. तथापि, सद्यस्थितीत कृषि परिषदेमध्ये **अपुरे मनुष्यबळ** आहे. कृषि परिषद स्तरावर **भरती प्रक्रिया होणे आवश्यक** आहे.

आवश्यकता

३. कृषि परिषदेच्या सध्याच्या इमारतीत २००१ पासून कामकाज चालू असून २५ वर्षाहून अधिक कालावधी होऊन गेला आहे. त्यामुळे **अधिकारी / कर्मचारी** यांचे प्रसाधनगृहे, छतांची गळती या अनुषंगाने **इमारतीचे नूतनीकरण** आवश्यक आहे. तसेच कृषि परिषदे अंतर्गत विभागनिहाय **अधिकारी व कर्मचारी वृंदांना बैठक व्यवस्था** करणे आवश्यक आहे.

४. विद्यापीठांचे वित्तीय नियंत्रण, संशोधन केंद्रांना भेटी, प्रशासकीय, शैक्षणिक, न्यायालयीन कामकाजासाठी कृषि परिषदेतील संचालकांना दौरे करावे लागतात.**"वाहनांची अपुरी संख्या"** असल्याने प्रभावीपणे कामे करण्यासाठी **वाहनांची आवश्यकता** आहे. त्याकरिता कृषि परिषदेच्या बैठकांमध्ये मान्यता घेऊन वाहन खरेदीचे प्रस्ताव खालीलप्रमाणे शासनास सादर करणेत आलेले आहेत.

कृषि परिषदेतून शासनास पाठविणेत आलेले वाहनांचे प्रस्ताव

अ.क्र.	प्रस्ताव
१.	कृषि परिषदेच्या १२१ व्या बैठकीमध्ये ठराव क्र. २६/१२१/२०२५, दि. १०/१०/२०२५ अन्वये मा. मंत्री (कृषि) तथा मा. अध्यक्ष यांचेकरिता नवीन वाहन खरेदी बाबतचा शासन निर्णय निर्गमित करणेकरिता उपसचिव, कृषि व पदुम विभाग यांना जा.क्र. मकृप/आस्था-४/वाहन निर्लेखन/२९१२/२०२५, दि. १६/१०/२०२५ व कृषि परिषद पत्र क्र. मकृप/आस्था-४/वाहन निर्लेखन/३६३३/२०२५, दि. २१/११/२०२५ नुसार प्रस्ताव सादर करणेत आला आहे.
२.	कृषि परिषदेच्या १२१ व्या बैठकीमध्ये ठराव क्र. २७/१२१/२०२५, दि. १०/१०/२०२५ अन्वये उपसचिव, कृषि व पदुम विभाग यांना जा.क्र. मकृप/आस्था-४/वाहन निर्लेखन/३६३४/२०२५, दि. २१/११/२०२५ नुसार प्रस्ताव सादर करणेत आला आहे.
३.	कृषि परिषदेच्या १२१ व्या बैठकीमध्ये ठराव क्र. २८/१२१/२०२५, दि. १०/१०/२०२५ अन्वये उपसचिव, कृषि व पदुम विभाग यांना जा.क्र. मकृप/आस्था-४/वाहन निर्लेखन/३६३५/२०२५, दि. २१/११/२०२५ नुसार प्रस्ताव सादर करणेत आला आहे.

कृषि परिषद व चारही कृषि विद्यापीठनिहाय जमिनीबाबतची माहिती

अ. क्र.	विद्यापीठाचे नाव	एकूण जमिनीचे क्षेत्र (हे.)	लागवडी खालील क्षेत्र (हे.)	पडीक क्षेत्र (हे.)
१.	कृषि परिषद	०.८३	-	बांधकाम ०.१२
२.	मफुकृवि, राहुरी	५१२५.०४९	३०८२.१६१	-
३.	डॉ. पंदेकृवि, अकोला	५१३१.७८	४०२२.८३	३१९.३९
४.	वनामकृवि, परभणी	३६८१.२८	२५३६.३	५५५.६९
५.	डॉ. बासाकोकृवि, दापोली	१९६९.३७	१७११.१५	२५८.२२
	एकूण (हेक्टर)	१५९०८.३०९	११३५२.४४१	११३३.४२

शिक्षण विभाग

महाराष्ट्र कृषि विद्यापीठे अधिनियम, १९८३ मधील तरतुदींनुसार कृषि परिषदेचे शिक्षण विभागाकरीता उद्दिष्टे

अ.क्र.	कलम	उद्दिष्टे
१	१२(३)(ड)	कोणत्याही **नवीन विद्या शाखा, पाठ्यक्रम किंवा ज्ञान शाखा किंवा विभाग** सुरु करण्यासाठी त्याचप्रमाणे कोणत्याही अभ्यासक्रमासाठी **जादा वैकल्पिक विषय** सुरु करण्याकरिता विद्यापीठांना परवानगी देणे.
२	१२(३)(ग)	विद्यापीठाच्या कार्यात प्रभावी समन्वय घडवून आणण्याच्या आणि त्यांना योग्य मार्गदर्शन व निर्देशन करण्याच्या दृष्टिने पशुसंवर्धन, फलोत्पादन, वनशास्त्र, दुग्धशाळा, विज्ञान व अन्नतंत्रज्ञान आणि मत्स्य व्यवसाय यांच्याशी संबंधित असलेली कामे धरुन **कृषि शिक्षण, अध्यापन कार्यक्रमाच्या संबंधात विद्यापीठांमध्ये पार पाडण्यात आलेल्या कार्याचा वेळावेळी आढावा घेणे.**
३	१२(३)(जे)	राज्य शासनाद्वारे कृषि परिषदेकडे निर्दिष्ट केल्या जातील अशा विद्यापीठाच्या कार्याशी संबधित कोणत्याही बाबींविषयी **राज्य शासनास सल्ला देणे**.

शिक्षण विभागामार्फत करण्यात येत असलेले कामकाज

अ.क्र.	शिर्षक	कामकाज
१.	कृषि व संलग्न अभ्यासक्रमांची प्रवेश प्रक्रिया राबविणे	कृषि विद्यापीठांतर्गत **पदव्युत्तर पदवी व आचार्य पदवी** अभ्यासक्रमाची प्रवेश प्रक्रिया केंद्रिभूत पध्दतीने राबविणे.
२.	राज्य सामायिक प्रवेश परिक्षा कक्ष, मुंबई **(CET)**	१. **पदवी** अभ्यासक्रमाच्या प्रवेश प्रक्रियेसाठी राज्य सामायिक प्रवेश कक्षाशी समन्वय, २. प्रत्येक महाविद्यालयाकडील समुपदेशन कक्षास मार्गदर्शन, ३. कक्षाने वेळोवेळी सोपविलेल्या जबाबदा-या पार पाडणे.
३.	प्रवेश नियामक प्राधिकरण, मुंबई **(ARA)**	१. दर वर्षी **पदवी** अभ्यासक्रमात प्रवेशित झालेल्या विद्यार्थ्यांच्या प्रवेशास मंजुरी देण्याकरिता कागदपत्रांची छाननी करणे व मंजुरी देणे. २. प्रवेश प्रक्रिया अंतर्गत होणा-या सुधारणांविषयी वेळोवेळी शासनाकडे पाठपुरावा करणे. ३. शासन, कृषि विद्यापीठे आणि प्रवेश नियामक प्राधिकरण यांच्यामध्ये प्रभावी समन्वय साधणे.

अ.क्र.	शिर्षक	कामकाज
४.	शुल्क नियामक प्राधिकरण, मुंबई **(FRA)**	१. प्रत्येक महाविद्यालयाकडील उपलब्ध सोयी सुविधा, शिक्षकवर्गीय व शिक्षकेत्तर कर्मचारी इत्यादीची कागदपत्रे तपासणी व त्यानुसार बैठकांमध्ये माहिती सादर करणे आणि प्रत्येक महाविद्यालयाचे स्वतंत्र शुल्क निश्चितीबाबत समन्वय साधणे.

1. Admissions Regulating Authority - Director General (MCAER) - Member

महाराष्ट्र राज्यातील विना अनुदानित खाजगी व्यावसायिक शैक्षणिक संस्थांमधील प्रवेशाचे व शुल्काची विनियमन करण्यासाठी आणि त्याच्याशी संबंधित किंवा तद्अनुषंगिक बाबींसाठी तरतूद करण्याकरीता अधिनियम -सन २०१५, दि.१७/०८/२०१५ मधील - प्रकरण क्रमांक ३ (७) (छ)

2. Fees Regulatory Authority - Director General (MCAER) - Member

महाराष्ट्र राज्यातील विना अनुदानित खाजगी व्यावसायिक शैक्षणिक संस्थांमधील प्रवेशाचे व शुल्काची विनियमन करण्यासाठी आणि त्याच्याशी संबंधित किंवा तद्अनुषंगिक बाबींसाठी तरतूद करण्याकरीता अधिनियम - सन २०१५, दि.१७/०८/२०१५ मधील - प्रकरण ४ (११) (झ)

अ. क्र	पदवी अभ्यासक्रम (Under Graduate)	महाविद्यालयांची संख्या व प्रवेश क्षमता		एकूण महाविद्यालयांची संख्या व प्रवेश क्षमता
		शासकीय	खाजगी	
१.	बी. एस्सी. (ऑनर्स) (कृषी)	२५ (२,४२८)	९२ (९८१०)	११७ (१२२३८)
२.	बी. टेक. (अन्नतंत्रज्ञान)	०३ (१६०)	२०(१२८०)	२३ (१४४०)
३.	बी. टेक. (कृषि अभियांत्रिकी)	०५ (३०४)	९ (५६०)	१४ (८६४)
४.	बी. टेक. (जैव तंत्रज्ञान)	०२ (१००)	१२ (९४०)	१४ (१०४०)
५.	बी.एस्सी. (ऑनर्स)(उद्यानविद्या)	०६ (३३२)	९ (८४०)	१५ (११७२)
६.	बी. एस्सी. (ऑनर्स) (कृषि व्यवसाय व्यवस्थापन)	०२ (१२०)	९ (७८०)	११ (९००)
७.	बी. एस्सी. (ऑनर्स) (वनविद्या)	०२ (८२)	--	२ (८२)
८	बी. एस्सी. (ऑनर्स) (सामुदायिक विज्ञान)	०१ (६०)	--	१ (६०)
९	बी. एफ.एस्सी. (मत्स्यशास्त्र)	०१ (४०)	--	१ (४०)
	एकूण	४७ (३,६२६)	१५१ (१४,२१०)	१९८ (१७,८३६)

अ.क्र.	पदव्युत्तर पदवी अभ्यासक्रम (Post Graduate)	महाविद्यालयांची संख्या व प्रवेश क्षमता			महाविद्यालयांची संख्या व प्रवेश क्षमता
		शासकीय	विद्यापीठ अनुदानित	खाजगी	
१.	एम. एस्सी. (कृषि)	११ (८६३)	--	०२ (३३)	१३ (८९६)
२.	एम. टेक. (अन्नतंत्रज्ञान)	०१ (१५)	--	--	०१ (१५)
३.	एम. टेक. (कृषि अभियांत्रिकी)	०४ (८६)	--	--	०४ (८६)
४.	एम. टेक. (जैव तंत्रज्ञान)	०१ (०८)	०३ (२४)	--	०४ (३२)
५.	एम.एस्सी.(उद्यानविद्या)	१० (१३४)	--	०२ (१०)	१२ (१४४)
६.	एम. एस्सी. (कृषि व्यवसाय व्यवस्थापन)	०१ (३५)	०२ (६०)	०१ (३०)	०४ (१२५)
७.	एम. एस्सी. (वनविद्या)	०२ (२२)	--	--	०२ (२२)
८.	एम. एस्सी. (गृह विज्ञान)	०१ (१२)	--	--	०१ (१२)
९.	एम. एफ.एस्सी. (मत्स्यशास्त्र)	०१ (२८)	--	--	०१ (२८)
१०.	एम. एस्सी.(काढणी पश्चात व्यवस्थापन)	०१ (३०)	--	--	०१ (३०)
	एकूण	३३ (१,२३३)	०५ (८४)	०५ (७३)	४३ (१,३९०)

अ. क्र.	आचार्य पदवी (Ph.D) अभ्यासक्रम	महाविद्यालयांची संख्या	प्रवेश क्षमता
१.	कृषि	०५	१५५
२.	उद्यानविद्या	०४	३५
३.	वनशास्त्र	०१	०२
४.	अन्नतंत्रज्ञान	०१	१०
५.	कृषि अभियांत्रिकी	०४	४१
६.	जैव तंत्रज्ञान	०१	०३
७.	मत्स्यशास्त्र	०१	११
८.	काढणी पश्चात तंत्रज्ञान	०१	०५
एकूण		१८	२६२

कृषि तंत्र विद्यालयांचा कृषि विद्यापीठ निहाय तपशील (२०२५-२६)

कृषि विद्यापीठ	विद्यालयांची संख्या व प्रवेश क्षमता मराठी माध्यम (२ वर्ष कालावधी)			विद्यालयांची संख्या व प्रवेश क्षमता कृषि / मत्स्य पदविका इंग्रजी माध्यम (३ वर्ष कालावधी)			एकूण विद्यालयांची संख्या व प्रवेश क्षमता
	शासकीय	खाजगी	एकूण	शासकीय	खाजगी	एकूण	
मफुकृवि, राहुरी	९ (५४०)	५५ (३३००)	६४ (३८४०)	१ (४०)	१७ (६८०)	१८ (७२०)	८२ (४५६०)
डॉ.पंदेकृवि, अकोला	९ (५४०)	४८ (२८८०)	५७ (३४२०)	-	-	-	५७ (३४२०)
वनामकृवि, परभणी	६ (३६०)	५१ (३०६०)	५७ (३४२०)	-	-	-	५७ (३४२०)
डॉ.बासाकोकृवि, दापोली	४ (२२०)	२१ (१३८०)	२५ (१६००)	१ (३०)	-	१ (३०)	२६ (१६३०)
एकूण	२८ (१६६०)	१७५ (१०६२०)	२०३ (१२२८०)	२ (७०)	१७ (६८०)	१९ (७५०)	२२२ (१३०३०)

सन २०२५-२६ या शैक्षणिक वर्षात पदवी अभ्यासक्रमातील रिक्त जागांचा विद्याशाखानिहाय तपशील

विद्याशाखा	महाविद्यालयांची संख्या	प्रवेश क्षमता	उपलब्ध जागा	प्रवेशित विद्यार्थी	रिक्त जागा	रिक्त जागांची टक्केवारी
कृषि	११७	१२२३८	१२१४३	१०६४३	१५००	१२.३५
उद्यानविद्या	१५	११७२	११५८	८४५	३१३	२७.०३
वनशास्त्र	०२	८२	७८	७४	०४	५.१३
मत्स्यशास्त्र	१	४०	३८	३८	०	०
कृषि अभियांत्रिकी	१४	८६४	८५१	५०२	३४९	४१.०१
अन्नतंत्रज्ञान	२३	१४४०	१४३२	९००	५३२	३७.१५
सामुदायिक विज्ञान	१	६०	५७	२४	३३	५७.८९
जैवतंत्रज्ञान	१४	१०४०	१०३६	६६७	३६९	३५.६२
कृषि व्यवसाय व्यवस्थापन	११	९००	८९७	७५९	१३८	१५.३८
एकुण	१९८	१७८३६	१७६९०	१४४५२	३२३८	१८.३

विद्यार्थ्यांसाठीच्या शिष्यवृत्ती योजना

शिर्षक	कामकाज
महाडिबीटी १. राजर्षी छत्रपती शाहू महाराज शिक्षण शुल्क शिष्यवृत्ती योजना २. डॉ. पंजाबराव देशमुख वसतीगृह निर्वाह भत्ता योजना ३. अल्पसंख्यांक शिष्यवृत्ती योजना	१. विद्यार्थ्यांच्या शिष्यवृत्ती व शैक्षणिक प्रतिपुर्ती संदर्भात महाडिबीटी पोर्टलवर महाविद्यालयांचे शुल्क तपासून मंजुरी प्रदान करणे. २. ऑनलाईन अर्जांची छाननी करून महाडीबीटी पोर्टलवर सादर करणे. ३. शासनाकडून प्राप्त निधी प्रत्येक विद्यार्थ्यांच्या / संस्थेच्या खात्यात जमा करण्याचे काम वित्तीय सल्लागार,कृषि परिषद यांचे मार्फत करण्यात येते.

राजर्षी छत्रपती शाहु महाराज शिक्षण शुल्क शिष्यवृत्ती योजना

शिष्यवृत्ती योजना	तपशील
योजनेचे उद्दिष्ट	पदवी, पदव्युत्तर पदवी व्यावसायिक अभ्यासक्रमांमध्ये प्रवेश घेतलेल्या **आर्थिकदृष्टया दुर्बल घटकातील** विद्यार्थ्यांना आर्थिक सहाय्य करणे हे या योजनेचे उद्दिष्ट आहे.
योजनेचे स्वरुप	१. मुलांसाठी शिक्षण शुल्क ५० टक्के व परीक्षा शुल्क ५० टक्के २. मुलींसाठी शिक्षण शुल्क १०० टक्के व परीक्षा शुल्क १०० टक्के **(शैक्षणिक वर्ष २०२४-२५ पासून)**
योजना सुरू झालेले वर्ष	शैक्षणिक वर्ष २०१८-१९
लाभार्थ्यांच्या पात्रतेचे निकष	१. कौटुंबिक एकूण वार्षिक उत्पन्न आठ लाखांपेक्षा जास्त नसावे. २. आर्थिकदृष्टया दुर्बल घटकांसाठी योजनेचा लाभ अनुज्ञेय आहे.

सन २०२५-२६ मध्ये करण्यात आलेली अर्थसंकल्पीय तरतूद प्राप्त निधी लाभार्थी विद्यार्थी संख्या

(रु.कोटीमध्ये)

मागणी केलेला निधी	शासन निर्णयानुसार अर्थसंकल्पीय तरतूद	प्रत्यक्ष प्राप्त निधी	झालेला खर्च	शिल्लक निधी	लाभार्थी विद्यार्थी संख्या
४५.००	४५.००	४५.००	४५.००	००	२२४५४

सन २०२६-२७ मध्ये प्रस्तावित निधी मागणी :

(रु.कोटीमध्ये)

विद्यार्थी संख्या अंदाजित	रक्कम
१४००९	५१.६५

डॉ. पंजाबराव देशमुख वसतिगृह निर्वाह भत्ता योजना

शिष्यवृत्ती योजना	तपशील
योजनेचे स्वरुप **(शैक्षणिक वर्ष २०२३ - २४ पासुन सुधारीत दर लागू.)**	आठ लाख किंवा त्यापेक्षा कमी वार्षिक उत्पन्न असलेल्या **आर्थिकदृष्टया दुर्बल घटकातील वसतीगृहात प्रवेश न मिळालेल्या विद्यार्थ्यांना** भोजन, निवास व निर्वाह खर्च भागविण्यास डॉ.पंजाबराव देशमुख वसतीगृह निर्वाह भत्ता योजने अंतर्गत खालीलप्रमाणे सुधारित निर्वाह भत्ता देण्यात येत आहे.

भत्ता	मुंबई शहर, मुंबई उपनगर, नवी मुंबई, ठाणे, पुणे, पिंपरी चिंचवड, नागपूर या शहरात उच्च शिक्षण घेणारे विद्यार्थी	इतर महसुली विभागीय शहरातील व उर्वरित "क" वर्ग महानगरपालिका क्षेत्रामध्ये उच्च शिक्षण घेणारे विद्यार्थी	इतर जिल्ह्यांच्या ठिकाणी उच्च शिक्षण घेणारे विद्यार्थी	तालुका ठिकाणी उच्च शिक्षण घेणारे विद्यार्थी
भोजन भत्ता	३२,०००/-	२८,०००/-	२५,०००/-	२३,०००/-
निवास भत्ता	२०,०००/-	१५,०००/-	१२,०००/-	१०,०००/-
निर्वाह भत्ता	८,०००/-	८,०००/-	६,०००/-	५,०००/-
एकूण रक्कम	६०,०००/-	५१,०००/-	४३,०००/-	३८,०००/-

सन २०२५-२६ मध्ये करण्यात आलेली अर्थसंकल्पीय तरतूद प्राप्त निधी लाभार्थी विद्यार्थी संख्या

(रु.कोटीमध्ये)

मागणी केलेला निधी	शासन निर्णयानुसार अर्थसंकल्पीय तरतूद	प्रत्यक्ष प्राप्त निधी	झालेला खर्च	शिल्लक निधी	लाभार्थी विद्यार्थी संख्या
२०.००	१५.००	१५.००	१५.००	००	७३५७

सन २०२६-२७ मध्ये प्रस्तावित निधी मागणी

(रु.कोटीमध्ये)

विद्यार्थी संख्या अंदाजित	रक्कम
११५७६	३८.६०

अल्पसंख्याक शिष्यवृत्ती योजना

शिष्यवृत्ती योजना	तपशील
योजनेचे उद्दिष्ट	मुस्लीम, बौध्द, ख्रिश्चन, जैन, शीख, पारसी व यहूदी/ज्यू या अल्पसंख्याक समुदायातील विद्यार्थ्यांसाठी लागू आहे.
योजनेचे स्वरुप	शैक्षणिक शुल्क व परिक्षा शुल्क किंवा ५० हजार यापैकी जी रक्कम कमी असेल ती रक्कम शिष्यवृत्ती म्हणून विद्यार्थ्यांला अदा करण्यात येते.
योजना सुरू झालेले वर्ष	शैक्षणिक वर्ष २०२३-२४
लाभार्थ्यांच्या पात्रतेचे निकष	१. विद्यार्थ्यांच्या कुटुंबाचे सर्व स्त्रोतांद्वारे मिळणारे वार्षिक उत्पन्न रु. ८.०० लाख वा त्यापेक्षा कमी असेल अशा विद्यार्थ्यांसाठी लागू आहे. २. अल्पसंख्याक विद्यार्थी महाराष्ट्र राज्याच्या अधिवासी असावा व त्याने माध्यमिक शालांत परीक्षा महाराष्ट्र राज्यातून उत्तीर्ण केलेली असावी.

सन २०२५-२६ मध्ये प्राप्त झालेला निधी खर्च व लाभार्थी विद्यार्थी संख्या

प्रत्यक्ष प्राप्त निधी (रु.)	झालेला खर्च	शिल्लक निधी	लाभार्थी विद्यार्थी संख्या
२१,०१,२२६	२१,०१,२२६	००	९७

कृषि व संलग्न पदवी प्रवेश प्रक्रियेचे सन २०२६-२७ साठीचे प्रस्तावित वेळापत्रक

अ.क्र.	कार्यक्रम	दिनांक
१	प्रवेश प्रक्रियेस सुरुवात दिनांक	०४/०७/२०२६
२	केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेसाठी ऑनलाईन प्रवेश अर्ज व त्यासोबत आवश्यक ती स्कॅन केलेली कागदपत्रे संकेत स्थळावर अपलोड करावयाचा अंतिम दिनांक	२७/०७/२०२६
३	अंतिम गुणवत्ता यादीची प्रसिध्दी	०५/०८/२०२६
४	पहिल्या प्रवेश फेरीच्या वाटप यादीची प्रसिध्दी	०९/०८/२०२६
५	दुस-या प्रवेश फेरीच्या वाटप यादीची प्रसिध्दी	१६/०८/२०२६
६	तिसया प्रवेश फेरीच्या वाटप यादीची प्रसिध्दी	२३/०८/२०२६
७	रिक्त जागांकरीता केंद्रनिहाय केंद्रीभूत प्रवेश फेरी	२९/०८/२०२६ ते ०३/०९/२०२६
८	महाविद्यालयस्तरीय प्रवेश फेरी	०४/०९/२०२६ ते ०८/०९/२०२६
९	संस्थास्तरीय कोट्याची प्रवेश फेरी	०६/०९/२०२६ ते ०८/०९/२०२६
१०	प्रवेश प्रक्रियेसाठीचा अंतिम दिनांक	०८/०९/२०२६

संशोधन विभाग

महाराष्ट्र कृषि विद्यापीठे अधिनियम, १९८३ मधील तरतुदींनुसार कृषि परिषदेचे संशोधन विभागाकरिता उद्दिष्टे

अ.क्र.	कलम	उद्दिष्टे
१	१२(३)(अे)	कृषि विद्यापीठाने प्रस्तावित केलेल्या वार्षिक आराखडयास किंवा त्यामध्ये अंतर्भूत योजनेस मान्यता देणे.
२	१२(३)(जी)	संशोधन विषयक कार्यक्रमांचा वेळोवेळी आढावा घेऊन समन्वय घडवून आणणे आणि योग्य मार्गदर्शन व दिशा देणे.
३	१२(३)(आय)	योजनांतर्गत व योजनेत्तर योजनांचे प्रस्ताव शासनास सादर करून विद्यापीठांना निधी उपलब्ध करून देणे.

संशोधन विभागामार्फत करण्यात येत असलेले कामकाज

अक्र	कामकाज
१	चारही कृषी विद्यापीठांचा संशोधन कार्याचा समन्वय साधून व्यवस्थापन करणे
२	विद्यापीठांमध्ये नवीन संशोधन केंद्र सुरू करण्यासाठी व बळकटीकरणासाठी पुढाकार घेणे
३	कृषी विद्यापीठांकडून मान्यतेसाठी प्राप्त झालेल्या प्रस्तावांची छाननी करणे व विहित प्रपत्रात कृषी परिषदेच्या मान्यतेस्तव सादर करुन शासनास शिफारशीत करणे
४	संशोधनाशी निगडीत असलेल्या बाबींबद्दल कृषी विद्यापीठे आणि राज्य शासन यांच्यामध्ये समन्वयक म्हणून काम पाहणे

संशोधन विभागामार्फत करण्यात येत असलेले कामकाज

अक्र	कामकाज
५	संयुक्त कृषि संशोधन व विकास समितीच्या (Joint Agresco) बैठकीचे आयोजन करणे व तद्अनुषंगिक कामकाज पाहणे
६	शासन व कृषी विद्यापीठांशी संबंधित संशोधन विभागातील विषयांबाबत आढावा बैठकीचे आयोजन करणे व तद्अनुषंगिक कामकाज पाहणे
७	केंद्र व राज्य शासनाशी संबंधीत अर्थसहाय्यित योजनांचे पत्रव्यवहार पाहणे
८	कृषि विद्यापीठ प्रक्षेत्र, संशोधन केंद्र, संशोधन प्रकल्प तसेच शेतकरी शेतावर प्रत्यक्ष भेटी देणे.

संशोधनाशी निगडीत घेण्यात येणाऱ्या विविध बैठका

अक्र	कामाचे विवरण
१	विभागीय कृषि संशोधन व विस्तार सल्लागार समिती (Zonal Agricuture Research and Extension Advisory Committee)
२	कृषि संशोधन परिषद (Agricultural Research Council)
३	संचालक संशोधन समन्वय समिती (DoRCC)
४	राष्ट्रीय कृषी विकास योजना (RKVY)
५	अखिल भारतीय समन्वित संशोधन प्रकल्प (AICRP)

टिप: विद्यापीठ स्तरावर घेण्यात येणाया संशोधनविषयक सर्व समितींच्या बैठकामध्ये संचालक संशोधन, कृषि परिषद हे निमंत्रित सदस्य असतात.

चारही कृषि विद्यापीठांतर्गत कार्यरत एकूण संशोधन केंद्र तसेच अखिल भारतीय समन्वित प्रकल्प (२०२५-२६)

कृषि विद्यापीठाचे नाव	संशोधन केंद्र	अ.भा.स.सं. प्रकल्प	एकूण
मफुकृवि, राहुरी	२५	४९	७४
डॉ.पंदेकृवि, अकोला	१८	२४	४२
वनामकृवि, परभणी	१९	२३	४२
डॉ.बासाकोकृवि, दापोली	१९	१४	३३
एकूण	८१	११०	१९१

संयुक्त कृषि संशोधन आणि विकास समिती बैठक (जॉईंट ॲग्रेस्को)- एक अभिनव उपक्रम

- **जॉईंट ॲग्रेस्को हा अभिनव उपक्रम १९७३** पासून दर वर्षी **चार कृषि विद्यापीठे आणि कृषि परिषद यांचे संयुक्त विद्यमाने आळीपाळीने कृषि विद्यापीठांमध्ये** राबविण्यात येतो.
- या समिती बैठकीचे **उदघाटक मा. मुख्यमंत्री, महाराष्ट्र राज्य** हे असतात.
- या समिती बैठकीचे **अध्यक्ष मा. मंत्री (कृषि) तथा कृषि विद्यापीठांचे प्रतिकुलपती महाराष्ट्र राज्य** हे असतात.
- **जॉईंट ॲग्रेस्को ची ५३ वी बैठक मे, २०२५ मध्ये वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठ, परभणी येथे पार पडली.**
- **जॉईंट ॲग्रेस्को आगामी ५४ वी बैठक डॉ. बाळासाहेब सावंत कोकण कृषि विद्यापीठ, दापोली येथे २०२६ मध्ये आयोजित करण्याचे प्रस्तावीत आहे.**

संयुक्त कृषि संशोधन आणि विकास समिती बैठक (जॉईंट ॲग्रेस्को)- एक अभिनव उपक्रम

- संयुक्त कृषि संशोधन विकास समिती करिता प्रधान सचिव, कृषि मंत्रालय विभाग, कृषि आयुक्त व कृषि विभाग, नानाजी देशमुख कृषि संजीवनी प्रकल्प (पोकरा), कृषि तंत्रज्ञान अनुप्रयोग संशोधन संस्था (ATARI), भारतीय कृषि अनु. परिषद (ICAR), कृषि परिषद व विद्यापीठ कार्यकारी परिषदेचे सदस्य, चारही कृषि विद्यापीठांचे कुलगुरु, संशोधन संचालक व शास्त्रज्ञ, भारतीय हवामान शास्त्र विभाग, पुणे, महाबीज अकोला, शेतकरी उत्पादक कंपन्याचे प्रतिनिधी, कृषि संबंधित खाजगी कंपन्यांचे प्रतिनिधी व शेतकरी उपस्थित असतात.
- विद्यापीठांमार्फत **संशोधित** केलेले **विविध सुधारित व संकरित वाण, यंत्र व अवजारे आणि तंत्रज्ञान शिफारशींना जॉईंट ॲग्रेस्कोमध्ये मान्यता** दिली जाते.
- **जॉईंट ॲग्रेस्को** समितीमध्ये एकूण **दोन तांत्रिक सत्रांचे आयोजन केले जाते व १२ गटांमध्ये** विषयानुसार वाण,अवजारे/यंत्रे व तंत्रज्ञान शिफारशी सादर केल्या जातात व सदरील शिफारशींवर चर्चा होऊन शेतकरी हिताच्या शिफारशींना मान्यता प्रदान करण्यात येते..

Joint Agresco बैठकीमधील तंत्रज्ञान विषयक शिफारशी
(१९७३ ते २०२५ पर्यंत मान्यता प्राप्त संशोधन शिफारशीची संख्या)

विद्यापीठ	वाण	अवजारे / यंत्रे	तंत्रज्ञान शिफारशी	एकूण
मफुकृवि, राहुरी	३२०	५४	१९६२	२२३६
डॉ. पंदेकृवि, अकोला	१९७	६७	१७३२	१९९६
वनामकृवि, परभणी	१६१	५९	१२०३	१४२३
डॉ. बासाकोकृवि, दापोली	१२०	३८	१३८३	१५४१
एकूण	७९८	२११	६२८०	७२९६

सन २०२५ मध्ये राष्ट्रीय पातळीवर प्रसारीत झालेले वाण

विद्यापीठ	पिक	वाण
मफुकृवि, राहुरी	गहू	फुले शाश्वत (एनआयएडब्लु ४११४)
डॉ.पंदेकृवि,अकोला	गहू	एकेएडब्लु ५१००,
	मका	संकरीत वाण पीडीकेव्ही -आरंभ (बीएमएच),
वनामकृवि,परभणी	तीळ	टीएलटी १०

विस्तार शिक्षण व साधन सामुग्री विकास विभाग

विस्तार शिक्षण विषयक अधिनियमातील तरतुदी

अधिनियम	उद्दिष्टे
मकृवि अधिनियम, १९८३ अन्वये प्रकरण -१ मधील २ (ग)	विस्तार शिक्षण म्हणजे शेतकरी यांना सुधारलेल्या शेती पध्दती आणि शेती व शेतीचे उत्पादन व खरेदी-विक्री यासंबंधीच्या शास्त्रीय तंत्रज्ञानाचे प्रशिक्षण देणे.
मकृवि अधिनियम, १९८३ अन्वये प्रकरण २ मधील ४ (१) (तीन)	शेती व शेतकरी यांच्या दर्जामध्ये सुधारणा व विकास घडवून आणण्यासाठी कृषि विज्ञान केंद्रे स्थापन करणे व जिल्हा स्तरावर शेतक-यांचे मेळावे भरवणे.
मकृवि अधिनियम, १९८३ अन्वये प्रकरण - १२ (३) (ग)	विद्यापीठ व शासानाचे इतर विभाग यांचे मध्ये समन्वय साधून विस्तार कार्याचा वेळोवेळी आढावा घेणे.
मकृवि अधिनियम, १९८३ अन्वये प्रकरण - ८ (४९)	संशोधनाच्या निष्कर्षावर आधारीत असलेली उपयुक्त माहिती ग्रामीण क्षेत्रातील शेतक-यांना व इतर लोकांना त्यांच्या समस्या सोडविण्यास सहाय्यकरण्यासाठी, उपलब्ध करुन देणे.
Maharashtra Agricultural Universities Statutes, 1990 Statute 15.	**Formulation of Extension Education Council at University** (कृषि परिषद निमंत्रित सदस्य)

साधन सामुग्री विकास विषयक अधिनियमातील तरतुदी

अधिनियम	उद्दिष्टे
मकृवि अधिनियम, १९८३ अन्वये प्रकरण - १२ (३)(ई)	कोणत्याही विद्यापीठाने प्रस्तावित केलेल्या ज्याच्यावरील अंदाजित खर्च रुपये तीन लाख किंवा त्याहून अधिक आहे अशा कोणत्याही इमारतींच्या बांधकामास प्रशासकीय मान्यता देणे.
मकृवि अधिनियम, १९८३ अन्वये प्रकरण - १२ (३)(फ)	कोणत्याही विद्यापीठाने प्रस्तावित केलेल्या ज्यावरील अंदाजित खर्च रुपये पाच लाख किंवा त्याहून अधिक आहे अशा साधनसामग्रीच्या खरेदीस प्रशासकीय मान्यता देणे.
विद्यापीठ लेखासंहिता १९९१ परिच्छेद क्र. ६.५ अन्वये Administrative approval :	The Competent authority to accord administrative approval: Below Rs. 3,00,000/- ... Vice-Chancellor Rs. 3,00,000/- and above ... State Council
मकृवि अधिनियम, १९८३ अन्वये प्रकरण - २ (३)(३)	प्रत्येक विद्यापीठ, जंगम व स्थावर अशी दोन्ही प्रकारची मालमत्ता संपादन व धारण करण्यास, पट्टयाने देण्यास, विकण्यास किंवा हस्तांतरित करण्यास किंवा तिची विल्हेवाट लावण्यास राज्य शासनाच्या पूर्वसंमतीशिवाय केल्या जाणार नाहीत.

कृषि विज्ञान केंद्राची स्थापना (KVKs)

- भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद, नवी दिल्ली यांचे मार्फत कृषि विस्तार कार्य परिणामकारक व्हावे, यासाठी शंभर टक्के अनुदानित तत्वावर कृषि विज्ञान केंद्रे सन १९७४ पासून देशभरात कार्यान्वित
- देशभरात एकूण ७३१ कृषि विज्ञान केंद्रे सध्या कार्यरत
- महाराष्ट्रातले पहिले कृषि विज्ञान केंद्र १९७४ साली सेलसुरा ता.जि. वर्धा येथे कार्यान्वित

कृषि विज्ञान केंद्रांची उद्दिष्टे :

- स्थानिक गरजेनुसार प्रात्याक्षिके आयोजित करुन कृषि संबंधित तंत्रज्ञानाचे मुल्यांकन करणे
- कृषि विज्ञान केंद्रानी जिल्हयातील शेतक-यांचे आर्थिक स्तर उंचावण्यासाठी प्रयत्न करणे
- राष्ट्रीय कृषि संशोधन प्रणाली, विस्तार यंत्रणा आणि शेतकरी यांच्यात दुवा साधण्याचे काम करणे

राज्यातील चारही कृषि विद्यापीठांचे अखत्यारित कृषि विज्ञान केंद्रे

अ. क्र.	कृषि विद्यापीठ	कृषि विज्ञान केंद्र		एकूण
		कृषि विद्यापीठांतर्गत	खाजगी /NGO	
१.	मफुकृवि, राहुरी	०४	१३	१७
२.	डॉ. पंदेकृवि, अकोला	०८	०६	१४
३.	वनामकृवि, परभणी	०४	०८	१२
४.	डॉ. बासाकोकृवि, दापोली	०२	०२	०४
५.	महाराष्ट्र पशु आणि मत्स्य विज्ञान विद्यापीठ, नागपूर	०३	-	०३
	एकूण	२१	२९	५०

कृषि विज्ञान केंद्र येथे उपलब्ध विविध प्रात्यक्षिक युनिट व सुविधा

अ.क्र.	युनिट /सुविधांचे नाव	अ.क्र.	युनिट /सुविधांचे नाव
१	जैविक द्रवरुप खते निर्मिती व विक्री युनिट	८	जैविक बुरशीनाशके व कीटकनाशके निर्मिती व विक्री युनिट
२	माती व पाणी परीक्षण प्रयोगशाळा	९	कुक्कुटपालन व विक्री युनिट
३	ट्रायकोकार्ड निर्मिती व विक्री युनिट	१०	अंडी उबवणूक व विक्री युनिट
४	कृषि माल मुल्यवर्धन प्रक्रिया व विक्री युनिट	११	उच्च तंत्रज्ञान रोपवाटिका
५	पॅकेजिंग युनिट	१२	विविध फळपिकांचे मातृवृक्ष पीक संग्रहालय
६	अझोला निर्मिती व विक्री युनिट	१३	पीक संग्रहालय
७	शेळी पालन व विक्री युनिट	१४	धन्वंतरी उद्यान (औषधी व सुगंधी पीक संग्राहलय)

विस्तार शिक्षण व सासावि विभागासाठी आवश्यकता

- राज्यातील चारही कृषि विद्यापीठांचे बांधकाम विषयक प्रस्तावांची तांत्रिक छाननी करणेसाठी पूर्ण वेळ एक स्थापत्य अभियंता (किमान दर्जा- कार्यकारी अभियंता) या पदाची आवश्यकता आहे, सुधारित आकृतीबंधामध्ये सदर पद समाविष्ट करण्यात आले आहे.

वित्त विभाग

महाराष्ट्र कृषि विदयापीठे अधिनियम १९८३ नियम (१२) (३) नुसार उद्दिष्टे

१. कृषि विदयापीठांच्या वार्षिक योजना अशा योजनांचा भाग असणा-या योजना यास मान्यता देणे.

२. कलम ५४ च्या उपबंधाच्या अधीन राहून विदयापीठांच्या वार्षिक वित्तीय अंदाजांना मान्यता देणे.

३. अर्थसंकल्पीय अनुदानाचे पुर्नर्विलोकन करण्यासाठी म्हणून विदयापीठाने मांडलेल्या कोणत्याही प्रस्तावांस मान्यता देणे.

४. कोणत्याही विदयापीठाने प्रस्तावित केलेल्या ज्याच्यावरील अंदाजित खर्च रुपये- ३ लाख किंवा त्याहून अधिक आहे अशा कोणत्याही इमारतीच्या बांधकामास प्रशासकीय मान्यता देणे.

५. कोणत्याही विदयापीठाने प्रस्तावित केलेल्या ज्याच्यावरील अंदाजित खर्च रुपये- ५ लाख किंवा त्याहून अधिक आहे अशा साधनसामग्रीच्या खरेदीस प्रशासकीय मान्यता देणे.

६. परिषदेने घेतलेल्या निर्णयाच्या आधारावर विदयापीठास योजनांतर्गत व योजनेत्तर अशा दोन्ही प्रकारचे निधी, आवश्यक वाटेल अशा कालांतराने देण्याविषयी राज्य शासनास विनंती करणे.

कृषि विद्यापीठांची वार्षिक अर्थसंकल्पीय तरतूद व खर्च

(रुपये- कोटी)

अ. क्र.	कृषि विद्यापीठ	२०२४-२५	
		तरतूद	निधी खर्च
१.	मफुकृवि, राहुरी	७०३.०५	६३८.९२
२.	डॉ. पंदेकृवि, अकोला	५९५.०३	५१७.०२
३.	वनामकृवि, परभणी	४०६.२९	३३०.८६
४.	डॉ. बासाकोकृवि, दापोली	३२३.३७	३०५.३१
५.	कृषि परिषद	६१.६६	६१.५०
एकूण		२०८९.४०	१८५३.६१

कृषि विद्यापीठांचे महसुली उत्पन्न (स्वःउत्पन्न)

(रुपये- कोटी)

अ.क्र	कृषि विद्यापीठ	२०२४-२५
१.	मफुकृवि, राहुरी	६४.६१
२.	डॉ. पंदेकृवि, अकोला	२३.६७
३.	वनामकृवि, परभणी	२७.०८
४.	डॉ. बासाकोकृवि, दापोली	१८.९१
एकूण		१३४.२७

कृषि विद्यापीठांची स्वःउत्पन्नाची साधने (२०२४-२५)(रुपये कोटी)

तपशिल	राहुरी	अकोला	परभणी	दापोली	एकूण
शैक्षणिक शुल्क	१६.४९	१०.८५	१७.४०	७.०२	५१.७६
बियाणे	१६.७२	४.०६	०.०३	०.६१	२१.४२
कलमे व रोपे	७.३४	०.९३	०.०६	०.५३	८.८६
कृषि निविष्ठा	२.१२	१.३२	६.६०	०.०७	१०.११
कृषि अवजारे	०.२४	०.१७	०.००	०.००	०.४१
उत्पादने चाचणी शुल्क	८.७३	४.५९	०.०४	३.९४	१७.३
फळबाग लिलाव	१.३५	०.०२	०.३१	४.६५	६.३३
बेकरी उत्पादने	०.३५	०.०२	०.००	०.००	०.३७
दुग्ध व दुग्धजन्य पदार्थ	०.४३	०.२७	०.१५	०.१५	१.००
इतर उत्पादने, विक्री व सेवा	१०.८४	१.४४	२.४९	१.९४	१६.७१
एकूण	६४.६१	२३.६७	२७.०८	१८.९१	१३४.२७

कृषि विदयापीठांचे वार्षिक अंदाजपत्रक (सन २०२५-२६)

(रुपये- कोटी)

अ. क्र.	कृषि विदयापीठ	२०२५-२६		एकूण
		अनिवार्य (Non Plan)	कार्यक्रमांतर्गत (Plan)	
१.	मफुकृवि, राहुरी	५९१.४१	१२२.६३	७१४.०४
२.	डॉ. पंदेकृवि, अकोला	४७०.११	६५.८८	५३५.९९
३.	वनामकृवि, परभणी	३३६.९५	१०८.३	४७५.२५
४.	डॉ. बासाकोकृवि, दापोली	२७२.८४	६५.८८	३३८.७२
५.	कृषि परिषद	०३.३५	६०.००	६३.३५
एकूण		१६७४.६६	४२२.६९	२१२७.३५

कृषि विद्यापीठांना अन्य स्त्रोताद्वारे मिळणारे अर्थसहाय्य (२०२४-२५)

(रु. कोटी)

तपशिल	राहुरी	अकोला	परभणी	दापोली	एकूण
भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद	४२.९९	४२.७२	३८.१२	१६.७०	१४०.५३
बाहय अर्थसहाय्यित प्रकल्प	१९.४९	५.५०	०.५३	३.८८	२९.४०
जिल्हा नियोजन समिती	०.००	०.३३	०.००	७.२४	७.५७
आदिवासी विकास योजना	१.७२	०.००	०.००	०.००	१.७२
राष्ट्रीय कृषि विकास योजना	१.२९	०.९५	०.१०	७.५९	९.९३
सी.एस.आर. निधी	०.००	०.००	०.२५	०.४८	०.७३
एकूण	६५.४९	४९.५०	३९.००	३५.८९	१८९.८८

कृषि परिषद कार्यालयाचे स्व:उत्पन्नाची साधने

- निविदा फी व अनामत रक्कम. (अनामत रक्कम परतफेडीवेळ बिनव्याजी दिले जाते.)
- शिक्षण विभागाकडील महाविद्यालय मान्यता प्रक्रिया शुल्क व अनामत रक्कम. (अनामत रक्कम परतफेडीवेळ बिनव्याजी दिले जाते.)
- भाडे शुल्क
- आचार्य पदवी व पदव्युत्तर प्रक्रिया शुल्क
- गुंतवणूकीवरील व्याज

शासकीय योजना

(रक्कम रु.-लाखात)

योजनेचे नाव	अर्थसंकल्पीय तरतूद २०२६-२७
३६ सहाय्यक अनुदान वेतन	५१.४५
३१ सहाय्यक अनुदान वेतनेत्तर	२८३.९५
३४ शिष्यवृत्ती योजना	
राजर्षी छत्रपती शाहू महाराज शिक्षण शुल्क शिष्यवृत्ती	४५००.००
डॉ. पंजाबराव देशमुख वसतीगृह निर्वाह भत्ता	१५००.००
राज्यातील अल्प संख्यांक समुदयातील उच्च शिक्षण घेणा-या विद्यार्थ्यांना शिष्यवृत्ती योजना	मागणीनुसार अल्प संख्यांक विभागाकडून निधी प्राप्त होतो.
अनाथ या प्रवर्गातील मुला-मुलींना शिक्षण शुल्क व परीक्षा शुल्क याकरीता १०० टक्के लाभ	मागणीनुसार महिला व बाल कल्याण विभागाकडून निधी प्राप्त होतो.

महाराष्ट्र कृषि विद्यापीठे सेवाप्रवेश मंडळ

महाराष्ट्र कृषि विद्यापीठे अधिनियम, १९८३ मधील तरतुदींनुसार
निवड समिती (महाराष्ट्र कृषि विद्यापीठे सेवाप्रवेश मंडळ) विभागाकरिता उद्दिष्टे

अ. क्र.	कलम	उद्दिष्टे
१	५८ (१)	निवड मंडळाच्या किंवा सेवाप्रवेश मंडळाच्या शिफारशीवरून विद्याविषयक कर्मचारीवर्गाच्या सदस्यांची नेमणूक करणे. (संचालक, अधिष्ठाता, सहयोगी अधिष्ठाता, विभागप्रमुख आणि प्राध्यापक)

महाराष्ट्र कृषि विद्यापीठे अधिनियम, १९८३ मधील तरतुदींनुसार
निवड समिती (महाराष्ट्र कृषि विद्यापीठे सेवाप्रवेश मंडळ) विभाग संरचना

अ.क्र.	कलम	संरचना
१	५८ (२)	निवड समिती संरचना (एक) राज्य परिषदेच्या अध्यक्षाने नेमावयाचा अध्यक्ष (दोन) संबंधित विद्यापीठाचे कुलगुरु. (तीन) राज्यातील विद्यापीठाच्या कार्यकारी परिषदेच्या अशासकीय सदस्यामध्ये प्रती कुलपतीने नामनिर्देशित करावयाचा एक अशासकीय सदस्य. (चार) कुलपतीने नामनिर्देशित करावयाचे दोन तज्ञ. (पाच) राज्य शासनाने नेमावयाचे भारतीय कृषि संशोधन परिषदेचे दोन प्रतिनिधी, यापैकी एक सदस्य हा, ज्या विशिष्ट क्षेत्रासाठी सेवा भरती करावयाची असेल त्या क्षेत्रातील विशेषज्ञ असेल.
२	५८ (३)	सेवाप्रवेश मंडळाच्या अध्यक्षाच्या अनुपस्थितीत, राज्य परिषदेचा अध्यक्ष, मंडळाचा अध्यक्ष म्हणून काम पाहण्यासाठी सेवाप्रवेश मंडळाच्या एका सदस्याची नियुक्ती करील.

- महाराष्ट्र कृषि विद्यापीठे (दुसरी सुधारणा) अध्यादेश, २०१३ अन्वये महाराष्ट्र कृषि विद्यापीठे अधिनियम, १९८३ कलम ५८ मध्ये निवड समिती ऐवजी महाराष्ट्र कृषि विद्यापीठे सेवा प्रवेश मंडळ असा बदल करण्यात आला आहे.
- सन २०१३ चा महाराष्ट्र अध्यादेश क्रमांक १७, महाराष्ट्र कृषि विद्यापीठे अधिनियम, १९८३ (दुसरी सुधारणा)
- महाराष्ट्र शासन राजपत्र असाधारण भाग-चार, असाधारण क्रमांक ५२, दि. २४.१२.२०१३
  शासन निर्णय क्र.मकृप-२०१४/ प्र.क्र.३४२/ ६-अे, दिनांक २३.१२.२०१४

अन्वये कलम ५८ (२) (३) मधील तरतुदीनुसार महाराष्ट्र कृषि विद्यापीठे सेवाप्रवेश मंडळाच्या संरचनेस मान्यता देण्यात आली आहे.

महाराष्ट्र कृषि विद्यापीठे सेवाप्रवेश मंडळाची सद्यस्थितीतील संरचना

अ.क्र.	पदनाम	संख्या	कोणी नेमावयाचा	शेरा	सद्यस्थिती
(एक)	**राज्य परिषदेच्या अध्यक्षाने नेमावयाचा अध्यक्ष**	०१	राज्य परिषदेचे अध्यक्ष	कार्यरत	**श्री.तुषार बाळासाहेब पवार** (दि.२२/१२/२०२५ पासून)
(दोन)	**संबंधित विद्यापीठाचे कुलगुरु**	०१	पदसिद्ध	कार्यरत	**डॉ. इंद्र मणि, वनामकृवि** **डॉ. शरद गडाख, पंदेकृवि** **डॉ. संजय भावे, बासाकोकृवि** **डॉ. विलास खर्चे, मफुकृवि**
(तीन)	**राज्यतील विद्यापीठाच्या कार्यकारी परिषदेच्या अशासकीय सदस्यामध्ये प्रती कुलपतीने नामनिर्देशित करावयाचा एक अशासकीय सदस्य**	०१	प्रति-कुलपती	कार्यरत	**श्री. संदीप रामचंद्र राजपुरे** (डॉ. बासाकोकृवि, दापोली च्या कार्यकारी परिषदेवरिल नियुक्ती असेपर्यंत किंवा पुढील आदेश होईपर्यंत यापैकी जी घटना अगोदर घडेल तोपर्यंत असेल). नियुक्ती दि. ०१/०९/२०२३).

अ.क्र.	पदनाम	संख्या	कोणी नेमावयाचा	शेरा	सद्यस्थिती
(चार)	**कुलपतीने नामनिर्देशित करावयाचे दोन तज्ञ**	०२	कुलपती	कार्यरत	१) **डॉ. रविशंकर सी. एन.** माजी संचालक/ कुलगुरु, भा.कृ.अनु.प.-केंद्रीय मत्स्य शिक्षण संस्था, मुंबई २) **डॉ. भगवान मारोतराव कापसे** माजी संचालक, नॅशनल इन्स्टिटयूट ऑफ पोस्ट हार्वेस्ट टेक्नॉलॉजि, छत्रपती संभाजीनगर
(पाच)	**राज्य शासनाने नेमावयाचे भारतीय कृषि संशोधन परिषदेचे दोन प्रतिनिधी, यापैकी एक सदस्य हा, ज्या विशिष्ट क्षेत्रासाठी सेवा भरती करावयाची असेल त्या क्षेत्रातील विशेषज्ञ असेल**	०२	राज्य शासन	रिक्त	१) **विषय विशेषज्ञ** (ICAR यादीप्रमाणे) २) **रिक्त** (दि.१५/०५/२०१८ पासून)
एकूण		**०७**	-	-	
	आवश्यक गणसंख्या	**०४**	-		**महाराष्ट्र कृषि विद्यापीठे परिनियम १९९० मधील कलम ५० नुसार**
महाराष्ट्र कृषि विद्यापीठे परिनियम १९९० मधील कलम ४६ अन्वये कृषि परिषदेचे महासंचालक तथा सदस्य सचिव हे महाराष्ट्र कृषि विद्यापीठे सेवाप्रवेश मंडळाचे पदसिध्द सचिव असतील.					

महाराष्ट्र कृषि विद्यापीठे सेवाप्रवेश मंडळ, विभागामार्फत करण्यात येत असलेले कामकाज

अ. क्र.	कामकाज
१	• राज्यातील चारही कृषि विद्यापीठातील रिक्त पदांसाठी अधिष्ठाता (शिक्षण), संचालक (संशोधन), संचालक (विस्तार शिक्षण) तसेच सहयोगी अधिष्ठाता/विभागप्रमुख/प्राध्यापक नामनिर्देशन/पदोन्नतीने भरती प्रक्रियेबाबतची कार्यवाही करणे. • कारकिर्द प्रगती योजनेंतर्गत (कॅस) चारही कृषि विद्यापीठातील पात्र शिक्षकवर्गीय अधिकायांना उच्चतम वेतनश्रेणी लागू करणे.
२	प्राध्यापक व उच्च संवर्गातील पदभरती प्रक्रियेच्या अनुषंगाने न्यायालयीन प्रकरणे हाताळणे तसेच प्राप्त होणारी पत्रे/निवेदने याबाबतची कार्यवाही करणे.
३	माहितीचा अधिकार अधिनियम – २००५/ आपले सरकार पोर्टल/पी.जी. पोर्टल याद्वारे प्राप्त होणाया अर्जांवर कार्यवाही करणे.

महाराष्ट्र कृषि विद्यापीठे सेवाप्रवेश मंडळ विभागामध्ये
मंजूर, भरलेली व रिक्त पदांचा गोषवारा

महाराष्ट्र कृषि शिक्षण व संशोधन परिषदेच्या दि. ०४.०१.२०१७ रोजीच्या बैठकीतील विषय क्र.८, ठराव क्र.९५/९३/२०१७ नुसार महाराष्ट्र कृषि विद्यापीठे सेवाप्रवेश मंडळाच्या बळकटीकरणासाठी खालील पदांवरील **अतिरिक्त मनुष्यबळ सेवा संचित तत्वावर/कंत्राटी पध्दतीने** उपलब्ध करुन घेण्यास कृषि परिषदेने मान्यता दिली आहे.

अ.क्र	पदनाम	पदे			शेरा
		मंजूर	भरलेली	रिक्त	
१.	सहयोगी प्राध्यापक	१	१	-	विद्यापीठाकडून सेवासंचित
२.	सहायक प्राध्यापक	२	०	२	
३.	सहा. कुलसचिव/कार्यालय अधिक्षक	१	१	०	सहाय्यक अधिक्षक विद्यापीठाकडून सेवासंचित
४.	वरिष्ठ लिपीक	१	१	०	प्रमुख तालिकाकार विद्यापीठाकडून सेवासंचित
५.	लिपीक-नि-टंकलेखक	१	१	०	मजूर विद्यापीठाकडून सेवासंचित
६.	शिपाई	१	१	-	कंत्राटी
	एकूण	७	५	२	

धन्यवाद...

MCAER
कृषि परिषद